

Aan de voorzitter en leden van de Vaste Commissie van
Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Briefnummer
24-122870

Den Haag
8 oktober 2024

Onderwerp
Commissiedebat Ouderenzorg

Telefoonnummer
+31623112604

E-Mail
hek@vnoncw-mkb.nl

Geachte leden,

16 oktober aanstaande debatteert u over het belangrijke onderwerp ouderenzorg, inclusief ouderenhuisvesting. Vanwege toenemende personeelstekorten en de huidige demografische transitie waarin we ons bevinden, staat de zorg voor onze ouderen steeds meer onder druk. De vergrijzing raakt niet alleen het zorgveld, maar heeft een brede maatschappelijke impact. **Op de langere termijn zullen we met een kleinere beroepsbevolking voor meer ouderen moeten zorgen. Dit is alleen houdbaar als we de zorg voor onze ouderen meer in de samenleving beleggen. Daarvoor is het essentieel dat randvoorwaarden op het gebied van onder andere digitalisering en persoonlijke dienstverlening goed op orde zijn. De collectief gefinancierde ouderenzorg kan zich vervolgens meer richten op de zorg en ondersteuning van kwetsbare ouderen die onvoldoende kunnen terugvallen op hun eigen middelen of netwerk.** Alleen door het inzetten van deze brede beweging kunnen we op termijn de ouderenzorg voor iedereen toegankelijk houden.

Ouderen worden nu nog té vaak gezien als zorgbehoevend en kwetsbaar terwijl velen midden in de samenleving staan en nog volop kunnen willen en kunnen werken of op een andere manier een bijdrage willen leveren. We moeten daarom het begrip langdurige zorg op een andere manier invullen en meer gebruik maken van het potentieel van ouderen. Want de vergrijzing is niet alleen een uitdaging, maar biedt ook volop kansen voor onze samenleving.

De hierboven geschetste transitie vergt op de lange termijn significante hervormingen van onze zorg. Vooruitlopend daarop zijn er echter al veel dingen die op de korte termijn binnen de kaders van ons huidige zorgstelsel gedaan kunnen worden. In dat kader geven wij u ter voorbereiding op het debat graag enkele suggesties en opmerkingen mee.

Keuzes voor een houdbaardere zorg

Er zijn veel mogelijkheden om het huidige stelsel van langdurige zorg effectiever in te richten en zo bij te dragen aan toekomstbestendige zorg voor onze ouderen. Om dit te bewerkstelligen moeten we scherpe keuzes maken. In die context doen we de volgende aanbevelingen:

1. Het sociale netwerk van een individu meewegen bij het toekennen van Wlz-indicaties

Uitgangspunt is dat kwetsbare en hulpbehoevende ouderen zo goed mogelijk toegang moeten kunnen houden tot zorg. Om dit te bewerkstelligen willen we dat de zorg en ondersteuning voor onze ouderen meer in de samenleving wordt georganiseerd. Dit betekent ook dat we bij het toekennen van Wlz-indicaties scherper zouden kunnen kijken naar wat ouderen, eventueel met behulp van hun eigen netwerk of laagdrempelige ondersteuning, zelf kunnen. Op deze manier vergroten we de toegang tot de langdurige zorg voor mensen die het echt nodig hebben.

2. Een grotere focus op laagdrempelige zorg, ondersteuning en gezondheidsbevordering draagt bij aan een lagere instroom in de langdurige zorg

Het is momenteel onvoldoende lonend voor verschillende stakeholders om hierin te investeren. Er zijn knoppen waar je aan kunt draaien om deze investeringen lonen(der) te maken. Een mogelijkheid kan bijvoorbeeld zijn om gemeenten op een andere manier te financieren zodat ze juist beloond worden voor het uit de Wlz houden van hun inwoners. Hier haal je een perverse prikkel mee uit het stelsel, omdat het nu vaak nog financieel loont om mensen sneller van de Wmo de Wlz in te laten stromen, hetgeen bijdraagt aan stijgende zorgkosten. Wij zien het dan ook als een positief signaal dat gemeenten en het Rijk intensief in gesprek zijn over de financieringswijze van de Wmo vanuit het Gemeentefonds.¹

3. Het aandeel eigen betalingen is in Nederland laag ten opzichte van de hoeveelheid zorg die er wordt geleverd²

In internationaal perspectief is het aandeel eigen betalingen in de gezondheidszorg relatief laag.³ De hoeveelheid formele instellingszorg die hier wordt geleverd is anderzijds hoog, wat resulteert in relatief hoge collectief gefinancierde uitgaven aan langdurige zorg en ondersteuning.⁴ Het is de vraag of dit op de lange termijn houdbaar is. Het implementeren van maatregelen om kostenbewustzijn bij zorggebruik te stimuleren is in dit kader noodzakelijk. De hervorming van het abonnementstarief onder de Wmo is hier een goed voorbeeld van.

Het opvangen van personeelstekorten

De oplopende personeelstekorten in de ouderenzorg vormen een van de grootste obstakels voor het toekomstbestendig houden ervan. We moeten simpelweg anders gaan nadenken om deze tekorten het hoofd te bieden, anders redden we het niet. Daarom geven wij u onderstaande aanbevelingen mee:

¹ [Verslag bestuurlijk overleg Wmo 3 juli 2024 | VNG](#)

² Dit komt o.a. mede omdat het eigen risico in de Zorgverzekeringswet niet in relatie staat tot de kosten van een behandeling en de Wmo voorziet in de vergoeding van kosten die in andere landen vaak voor eigen rekening zijn.

³ [6. Vergelijking met andere landen | CBS](#)

⁴ <https://www.rijksfinancien.nl/bmh/bmh-2-naar-een-toekomstbestendig-zorgstelsel.pdf>

1. Het is belangrijk om het mantelzorgpotentieel te benutten om zorgprofessionals te ontlasten

Mantelzorgers kunnen geen volledige vervangers zijn van goed opgeleid zorgpersoneel, dat is evident. Echter kunnen zij wel, eventueel met wat training en hulp, laagdrempelige (zorg)taken overnemen. Op deze manier kunnen zij zorgprofessionals ontzorgen zodat ze meer tijd hebben voor echte zorgtaken.

2. Adequate databeschikbaarheid in de langdurige zorg en de noodzakelijke verandering van werkprocessen

In het hoofdlijnenakkoord staan er budgettaire besparingsreeksen opgeschreven met betrekking tot het opschalen van digitale zorg in onder meer de verpleegzorg en de wijkverpleging. We juichen het voornemen toe om digitale zorgoplossingen op te schalen, ook omdat we dit beschouwen als een belangrijke randvoorwaarde voor het verminderen van de regeldruk. Dit kan echter niet zonder een goede onderliggende infrastructuur voor gegevensuitwisseling en databeschikbaarheid. Zonder deze essentiële randvoorwaarde is het maar de vraag of de ingeboekte besparingsopgave uit het hoofdlijnenakkoord waargemaakt kan worden. In dit kader is het dan ook van cruciaal belang dat er een sterke focus blijft op standaardisatie van ICT-systemen in de zorg door onder andere gericht beleid op het stimuleren van eenheid van taal- en techniek.

Een goede leefomgeving en adequate huisvesting als noodzakelijke randvoorwaarde

Adequate huisvesting en een gezonde leefomgeving midden in de samenleving zijn essentieel om mensen een waardige oude dag te bieden. We spreken in de kader van dit debat over ouderen, maar uiteindelijk is het van belang dat kwetsbare groepen in het algemeen een geschikte woon- en leefomgeving hebben. Het is dan ook belangrijk dat we dit in de toekomst waarborgen:

1. De ouderenzorgwoningen van de toekomst

Nu al krijgen we de beschikbare verpleeghuiscapaciteit niet altijd volledig benut vanwege tekorten aan personeel.⁵ We moeten daarom ook niet alleen inzetten op de bouw van extra verpleeghuizen, maar op geschikte woonvormen voor ouderen in algemene zin. Hier hoeft niet altijd een volledig zorgaanbod aan vastgekoppeld te worden, ruimte voor maatwerk door veldpartijen is in deze context essentieel. Daarbij moet vernieuwende domotica zoveel mogelijk geïntegreerd worden in de (bestaande) woningvoorraad om de zelfstandigheid van ouderen te bevorderen. Op deze manier kunnen ouderen zo lang in de eigen omgeving blijven wonen, iets dat veel van hen graag willen.⁶

2. De directe woon- en leefomgeving van ouderen is essentieel voor toekomstbestendige zorg

Ouderen zijn gebaat bij verschillende vormen van dienstverlening dicht bij hen in de buurt. Ondernemers kunnen hier ook goed op inspelen. Denk bijvoorbeeld aan sportscholen die speciale programma's voor ouderen ontwikkelen en zo aan hun gezondheid bijdragen. Leefbare en gezonde wijken en dorpen met hechte lokale netwerken waarbinnen ruimte is voor zowel privaat initiatief als voor publieke voorzieningen zijn uiteindelijk een essentiële randvoorwaarde om de zorg voor onze ouderen toekomstbestendig te maken. Kleinschalige woonvormen in de wijk zijn hier een belangrijk onderdeel van.

⁵ [Hoe staat het met: de wachtlijsten voor verpleeghuizen? | ActiZ](#)

⁶ [Samenvatting kwestie Langer thuiswonen van ouderen met een zorgbehoefte \(scp.nl\)](#)

3. **De zelfstandigheid van ouderen vergroten door slim gebruik te maken van de innovatiekracht van Nederland**

Zo is het tegenwoordig mogelijk om op afstand te monitoren wanneer ouderen thuis een ongelukkige val hebben gemaakt waardoor noodzakelijke zorg hen sneller bereikt.

Technologie is geen heilige graal als antwoord op alle uitdagingen. Het volledige potentieel ervan is echter ook nog lang niet benut.

Met dank en een vriendelijke groet,

Irene Linthorst
Directeur Beleid VNO-NCW en MKB-Nederland